

УДК 631.527:635.621

НОВІ СОРТИ КАБАЧКА

О.Г. ХОЛОДНЯК

В.О. МАЙДАНЮК

Південна державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту водних проблем і меліорації НААН

Постановка проблеми. Культурою, яка відрізняється раннім формуванням урожаю, дієтичними властивостями при високій урожайності є кабачки. Вони відносяться до виду *Cucurbita pepo* і вирощуються як овочі для використання у фазі технічної зрілості на столові цілі та для консервування. Кабачки за вмістом поживних речовин і вітамінів перевищують огірки – в них знаходиться в 1,5 рази більше поживних речовин, в 2 рази - моно - та дисахаридів, в 3 рази – вітаміну РР, в 1,5 рази – вітаміну С, а також майже в 2 рази – калію.

Отже, для забезпечення ринку продукцією з високими цінними біохімічними показниками, високою продуктивністю, коротшим вегетаційним періодом до настання технічної зрілості необхідно створити нові сорти кабачка.

Стан вивчення проблеми. Усі теперішні сорти та гібриди кабачка, що включені до Державного Реєстру сортів рослин України мають певні якості та показники, і краще їх проявляють в тих умовах, в яких вони були створені. Але вони не мають того комплексу показників, властивостей і якостей, який потрібен ранньостиглому, продуктивному, адаптованому сорту кабачка на Півдні України.

Завдання і методика досліджень. Вивчення гібридного матеріалу проводили на основі закономірностей наслідування та кореляції ознак. Конкурсне сортовипробування проводили за методикою Державної служби з охорони прав на сорти рослин. В якості сорту-стандарту використовували сорт Грибовський 37. Спостереження та обліки включали фенологічні спостереження, морфологічний аналіз плодів, польовий облік ураження рослин хворобами та облік урожаю. Дисперсійний аналіз даних конкурсного сортовипробування проводили за методикою Доспєхова (1968).

Роботу проводили в Дослідному господарстві ПДСДС ІВПіМ на типових для даної зони ґрунтах – південних осолоділих чорноземах з легким механічним складом. Територія Дослідного господарства ПДСДС ІВПіМ розташована у другому (південному) агрокліматичному районі Херсонської області, клімат якого помірно жаркий, дуже посушливий. За багаторічними даними середньорічна температура повітря складає 9,9 °С. Кількість опадів в середньому за рік 328 мм. Найбільша кількість опад-ів в червні - липні складає 37-41 мм, менше всього – в лютому – 15 мм. Середня тривалість безморозного

Випуск 57

періоду 180-200 днів, а вегетаційного – 225-230 днів. Останні приморозки навесні спостерігаються 13 квітня, а перші осінні приморозки – 24 жовтня. Сильні, тривалі за часом вітри східного та північно-східного напрямку спостерігаються у весняно-літній період. За рік в середньому спостерігається 22 дні з суховіями. Зими малосніжні з відлигами та дощами. Середня глибина промерзання ґрунту 18-29 см, максимальна – 100 см.

Досліди були закладені згідно методики закладання польового досліду. Схема посіву 1,4 x 0,7 м. Оранку поля проводили з осені, після збирання попередника. Навесні проводили передпосівну культивування на глибину 4-5 см та маркірування дослідного поля сівалкою СПЧ-6 з міжряддям 1,4 м, з одночасним висівом ізолюючої культури – соняшника. Посів проводили в I-II декаді травня, вручну під сапу. Догляд за посівами полягав у трьохразовій міжрядній культивуванні та трьохразовому просапуванні у рядках.

Результати досліджень. Сорт кабачка Гайдамака створений на Південній державній сільськогосподарській дослідній станції ІВПіМ шляхом статевої гібридизації сортів кабачка Меццо Лунго Б'янка та Якір. Рослини сорту Гайдамака середньої міцності з компактним кущем. Листки середньо розсічені, іноді з аерацією. Стебло має жорстке з гострими шипами опушення. Насиченість жіночими квітками – висока. Плід циліндричної форми прямий або вигнутий з ребристістю біля плодоніжки, світло зеленого кольору, в біологічній стиглості – жовтий. Вміст сухих речовин до 5%. Урожайність на суходолі 40,3 т/га, врожай ранньої продукції в межах 10,7 т/га. Середня маса плоду 300 г. Продуктивність однієї рослини до 6 кг. Вегетаційний період до настання технічної зрілості становить 38-40 днів (таблиця 1). Сорт відносно стійкий проти борошнистої роси. Придатний до інтенсивних технологій вирощування.

Таблиця 1 – Основні господарсько-цінні показники сорту Гайдамака у порівнянні зі стандартом, 2002-2003рр.

Показники	Гайдамака			Грибовський-37		
	2002	2003	серед.	2002	2003	серед.
1	2	3	4	5	6	7
Вегетаційний період, діб	38	40	39	48	50	49
Загальний урожай, т/га	38,2	42,4	40,3	34,0	36,8	35,4
Ранній урожай, т/га	10,0	11,4	10,7	8,6	9,2	8,9
Маса товарного плоду, кг	0,2	0,42	0,3	0,35	0,65	0,5
Продуктивність рослин, кг	6,1	6,3	6,0	4,3	6,4	5,4
Вміст сухої речовини, %	4,8	5,2	5,0	5,0	5,4	5,2

Сорт кабачка Акробат створений на Південній державній сільськогосподарській дослідній станції ІВПіМ шляхом статевої

гібридизації сорту Грибовські-37 та гібриду F₁ Ленуцца. Рослини сорту середньої міцності з компактним кущем. Листки середньо розсічені, іноді з аерацією. Стебло має жорстке, з гострими шипами, опушення. Насиченість жіночими квітками висока. Плід циліндричної форми з незначною ребристістю біля плодоніжки, блідо-зеленого кольору, в біологічній стиглості – жовтого. Вміст сухої речовини – до 8%. Урожайність на суходолі складає 46,3 т/га. Врожай ранньої продукції в межах 15,4 т/га. Середня маса плоду 350 г. Вегетаційний період до настання технічної стиглості 38-42 дні. Сорт відносно стійкий проти борошнистої роси.

Таблиця 2 – Основні господарсько-цінні показники сорту Акробат у порівнянні зі стандартом, 2002-2003рр.

Показники	Акробат			Грибовський-37		
	2002	2003	серед.	2002	2003	серед.
Вегетаційний період, діб	40	44	42	48	50	49
Загальний урожай, т/га	45,8	46,8	46,3	34,0	36,8	35,4
Ранній урожай, т/га	14,9	15,9	15,4	8,6	9,2	8,9
Маса товарного плоду, кг	0,31	0,39	0,35	0,35	0,65	0,5
Продуктивність рослин, кг	6,4	7,2	6,8	4,3	6,4	5,4
Вміст сухої речовини, %	6,8	7,2	7,0	5,0	5,4	5,2

Розрахунок економічної ефективності вирощування нових сортів кабачка Гайдамака та Акробат у порівнянні з базовим сортом Грибовський-37 наведено в таблицях 3, 4:

Таблиця 3 – Економічна ефективність нового сорту кабачка Гайдамака, грн./га

Показник	Сорт	
	Базовий Грибовський-37	Новий Гайдамака
Урожай плодів, т/га	35,4	40,3
Вартість усієї продукції	5310	6045
Прямі виробничі витрати	1421,4	1368,1
Чистий прибуток	3888,6	4676,9

Вартість прийнята 0,15 грн./кг, згідно ринкових цін 2005 року. Економічний ефект дорівнює різниці в чистому прибутку – 4676,9-3888,6=788,3 грн./га.

**Таблиця 4 – Економічна ефективність нового сорту кабачка
Акробат, грн./га**

Показник	Сорт	
	Базовий Грибовський-37	Новий Акробат
Урожай плодів, т/га	35,4	46,3
Вартість усієї продукції	5310	6945
Прямі виробничі витрати	1421,4	1368,1
Чистий прибуток	3888,6	5576,9

Економічний ефект дорівнює $5576,9 - 3888,6 = 1688,3$ грн./га.

Висновки та пропозиції.

1. В результаті селекційної роботи з кабачком створено два нові сорти Гайдамака та Акробат.

2. Нові сорти кабачка переважають сорт-стандарт Грибовський-37 за економічною ефективністю.

3. Нові сорти кабачка Гайдамака та Акробат за результатами державного сортовипробування включені в Реєстр сортів рослин та рекомендовані для вирощування у всіх зонах України.

Перспектива подальших досліджень. Враховуючи екологічну обстановку, що склалася в зоні Степу України, Станція розробляє і реалізовує програму зі створення жаростійких сортів гарбузових культур для Півдня України, в тому числі і кабачка. Основним завданням досліджень є вивчення взаємозв'язку між морфо-біологічними ознаками та абіотичними чинниками навколишнього середовища (посухостійкість, жаростійкість, холодостійкість). Вивчення також основних господарсько-цінних ознак вихідного матеріалу, проведення статистичного аналізу ознак продуктивності, створення нового вихідного матеріалу для селекції сортів баштанних та овочевих культур.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Кахана Б.М. Биохимия тыквы / Биохимия культурных растений Молдавии / выпуск 4 Биохимия бахчевых. – Кишинёв, 1966. – С.94-95.
2. Методические указания по селекции бахчевых культур. – ВАСХНИЛ, М., 1977.
3. Методические указания по селекции бахчевых культур. – М., 1979.
4. Методика определения экономической эффективности использования в сельском хозяйстве результатов НИР и ОКР, новой техники, изобретений и рационализаторских предложений. – К., 1986.
5. Лимар А.О. Методика селекційного процесу та проведення польових дослідів з баштанними культурами: Методичні рекомендації / А.О. Лимар, В.С. Сніговий - Київ. Аграрна наука, 2001. - 132с.